

SUDSKA PRAKSA

Marin Jelić*

Dobrovoljnost prilikom policijskog pregleda vozila ... forma u kojoj djelatnik policije zatraži otvaranje torbe – bio to poziv, naredba, molba ili zahtjev – nije od utjecaja na utvrđivanje dragovoljnosti, već okolnost jesu li djelatnici policije samostalno otvarali ili rastavljali predmete, ili su vlastitim osjetilima, što uključuje vid, sluh, njuh i opip, opažali...

**Visoki kazneni sud, I Kž-253/2021-4 od 8. rujna 2021.
(Županijski sud u Puli, Kir-337/2021-6)**

Činjenično stanje

Policijski su službenici prilikom provođenja nadzora sudionika u prometu i vozila u prometu zaustavili vozilo u kojem su se nalazili okrivljeni. Nakon što su ih legitimirali, bez prethodne sumnje na postojanje kaznenog djela obavili su vizualni pregled vozila te su uočili torbu, koju je okrivljenik na traženje policajca i otvorio. U torbi su uočili automatsko oružje sa spremnicima, nakon čega su zastali s pregledom te su obavijestili državnog odvjetnika, koji je pribavio nalog suca istrage, a potom je obavljena pretraga vozila.

Županijski sud u Puli odbio je prijedlog okrivljenika za izdvajanje kao nezakonitih dokaza zapisnika o pretrazi iz spisa državnog odvjetništva. Okrivljenik je podnio žalbu Visokom kaznenom sudu zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, uz prijedlog za izdvajanje kao nezakonitih dokaza zapisnika o pretrazi doma i vozila te uklanjanje pobijanog rješenja i njegovo vraćanje na ponovno odlučivanje. Naime okrivljenik se žalio da je prvostupanjski sud počinio bitnu povredu odredaba kaznenog postupka jer nije dao jasne razloge je li u konkretnom slučaju bila riječ o pregledu ili pretrazi. U odnosu na žalbeni navod da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno okrivljenik je istaknuo da je traženje otvaranja torbe doživio kao policijsku naredbu, koju je, sukladno Pravilniku o načinu postupanja policijskih službenika, dužan poslušati jer mu u protivnom prijeti uporaba za-

---

* Marin Jelić, univ. mag. iur; marinjelic.95@gmail.com; ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0006-1799-3610>

konom predviđenih sredstava prisile, pa prema tome nije riječ o dobrovoljnom otvaranju, nego o postupanju prema naredbi. Visoki kazneni sud odbio je žalbu kao neosnovanu.

Iz obrazloženja

U konkretnom slučaju policijski službenici nisu obavili radnju pretrage, nego pregled vozila, pa bez obzira na to što pregled nije započeo na temelju sumnje u počinjenje kaznenog djela¹, ta je sumnja nastala tijekom pregleda, i od tog trenutka policijski službenici postupaju prema Zakonu o kaznenom postupku postupajući prema njima kao prema osumnjičenima, ne kao prema građanima.

Promašena je žalbena teza da građanin ne postupa dobrovoljno kada na upit policije otvara torbu jer je dužan postupiti po naredbi policije. Zato što forma u kojoj djelatnik policije zatraži otvaranje torbe – bio to poziv, naredba, molba ili zahtjev – nije od utjecaja za utvrđivanje dobrovoljnosti, nego okolnosti jesu li djelatnici policije samostalno otvarali ili rastavljali predmete, ili su opažali vlastitim osjetilima, što je ovdje bio slučaj.

Napomena

Zbog nepreciznog zakonodavnog uređenja policijske radnje pregleda i njegova razgraničenja od dokazne radnje pretrage te potpune šutnje zakona kada je riječ o dobrovoljnom pristanku na pregled ili pretragu, u praksi dolazi do raznih problema i pogrešnih shvaćanja. Posljedica takva zakonskog (ne)uređenja jest i ova odluka Visokog kaznenog suda, kojoj se može uputiti određena kritika. Sud je pogrešno stavio naglasak na činjenicu da policijski službenici nisu sami otvarali torbu, dok je nedovoljno pozornosti posvetio utvrđivanju okolnosti je li okrivljenik postupao na temelju naredbe, molbe ili zahtjeva, potpuno ignorirajući razliku između tih pojmova te njihov različit utjecaj na dobrovoljnost okrivljenika i konačnu zakonitost provedenih radnji.

Tako Sud nije u pravu kada kaže da način na koji djelatnik policije zatraži otvaranje torbe nije od utjecaja na određivanje dragovoljnosti, nego da je bitno samo jesu li oni samostalno otvarali ili rastavljali predmete. Naime, policijski službenici zaista ne smiju prilikom pregleda samostalno otvarati ili rastavljati predmete, ali to nema veze s dobrovoljnošću na strani okrivljenika i njegovim

---

¹ Pregled u vrlo sličnoj situaciji, poduzet prilikom rutinske kontrole prometa, VSRH u odluci I Kž 115/05-3 proglasio je nezakonitim iz razloga što bez prethodne sumnje na postojanje kaznenog djela nije bilo ni uvjeta za poduzimanje policijskih izvada.

pristankom na pregled, nego to ponašanje odgovara pojmu vlastoručnosti. Dobrovoljnost i vlastoručnost različiti su i sadržajno nepovezani pojmovi. Stoga je pogrešno reći da, ako nije bilo vlastoručnog otvaranja od strane policijskih službenika, to znači da je okrivljenik postupao dobrovoljno.

Pitanje dobrovoljnosti i pristanka na pregled ili pretragu nije uređeno u zakonodavstvu, ali dobrovoljnost možemo definirati kao postupanje po vlastitoj volji, bez prisile. Zakonodavac je propustio navesti kakav treba biti pristanak da bi bio dobrovoljan, a nije odredio ni formu takva pristanka. Logički možemo zaključiti da on treba biti dan slobodno, vlastitom voljom, bez ikakve očite ili implicirane prijetnje prisile. Također bi bilo poželjno da je osoba prethodno informirana o načinu i opsegu pregleda te pravu na uskraćivanje pristanka. Zbog toga davanje prešutnog pristanka konkludentnom radnjom otvaranja zatvorenog prostora nakon upita policijskog službenika predstavlja poseban etički problem. Kada uzmemo u obzir širi kontekst u kojem se odvija pregled vozila i nerazmjeran odnos između autoriteta policijskog službenika i običnog građanina, u kojem policijski službenik traži otvaranje nečega, jasno je i razumljivo da se građanin osjeća obvezanim poslušati upit policajca. Ne može se očekivati od laika nepravnik da budu upoznati s pravnim nijansama razlike između pregleda i pretrage te s pravom na uskraćivanjem pristanka, a da prethodno nisu informirani o tome, pogotovo kad se ima u vidu zakonska nedorečenost te policijsko pravo na izdavanje naredbi građaninu.

Naredba na koju se okrivljenik poziva u žalbi definirana je Zakonom o policijskim poslovima i ovlastima te Pravilnikom o načinu postupanja policijskih službenika kao pravo policijskog službenika da izdaje naredbe građaninu,² između ostalog, radi pronalaženja i osiguranja tragova koji mogu poslužiti kao dokaz. U slučaju da građanin ne postupi po naredbi, propisano je da će policijski službenik upotrijebiti sredstvo prisile.³ Zbog te zakonske dužnosti postupanja prema naredbi policijskog službenika i posljedica koje bi u suprotnom proizašle žalbena teza okrivljenika da njegovo postupanje nije bilo dobrovoljno jer je postupao na temelju naredbe nije „promašena“, kako Sud navodi. Zbog toga je Sud trebao detaljno ispitati i razjasniti je li u konkretnom slučaju okrivljenik postupao na temelju policijske naredbe, zbog čega se njegovo ponašanje ne bi moglo okarakterizirati kao dobrovoljno, ili je pak bila riječ o molbi ili nekom drugom zahtjevu, čime dobrovoljnost okrivljenika ne bi bila isključena. U svakom slučaju, Sud nije prepoznao razlike između pojmova poziv, naredba, molba ili zahtjev, zbog čega je propustio utvrditi sve relevantne okolnosti, a ponajprije činjenicu je li okrivljenik postupao na temelju naredbe ili molbe, čime je činjenično stanje ostalo neutvrđeno.

---

² ZPPO, čl. 54. i čl. 98. Pravilnika.

³ Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika, čl. 98. st. 2.

S obzirom na sve navedeno, suprotno mišljenju Visokog kaznenog suda, za određivanje dobrovoljnosti nije svejedno u kojoj su formi policijski službenici zatražili otvaranje torbe, pa je ogromna razlika u tome je li to učinjeno kao molba ili je pak riječ o naredbi. Ako je otvaranje zatraženo u formi naredbe, tada ne možemo govoriti o dobrovoljnom pristanku. Naime, kada okrivljenik dobrovoljno, svojom voljom, otklanja zatvorenost određenog prostora, on time sužava svoja prava u korist policije i tijela kaznenog progona, pa da je do pristanka došlo zbog djelovanja policijskih službenika, na način da su naredili otvaranje, držali okrivljenika u zabludi glede njegovih prava, ili su mu, u najgorem slučaju, prijetili, tu ne bi moglo biti riječi o dobrovoljnom pristanku, što bi značilo da je došlo do nezakonite pretrage.